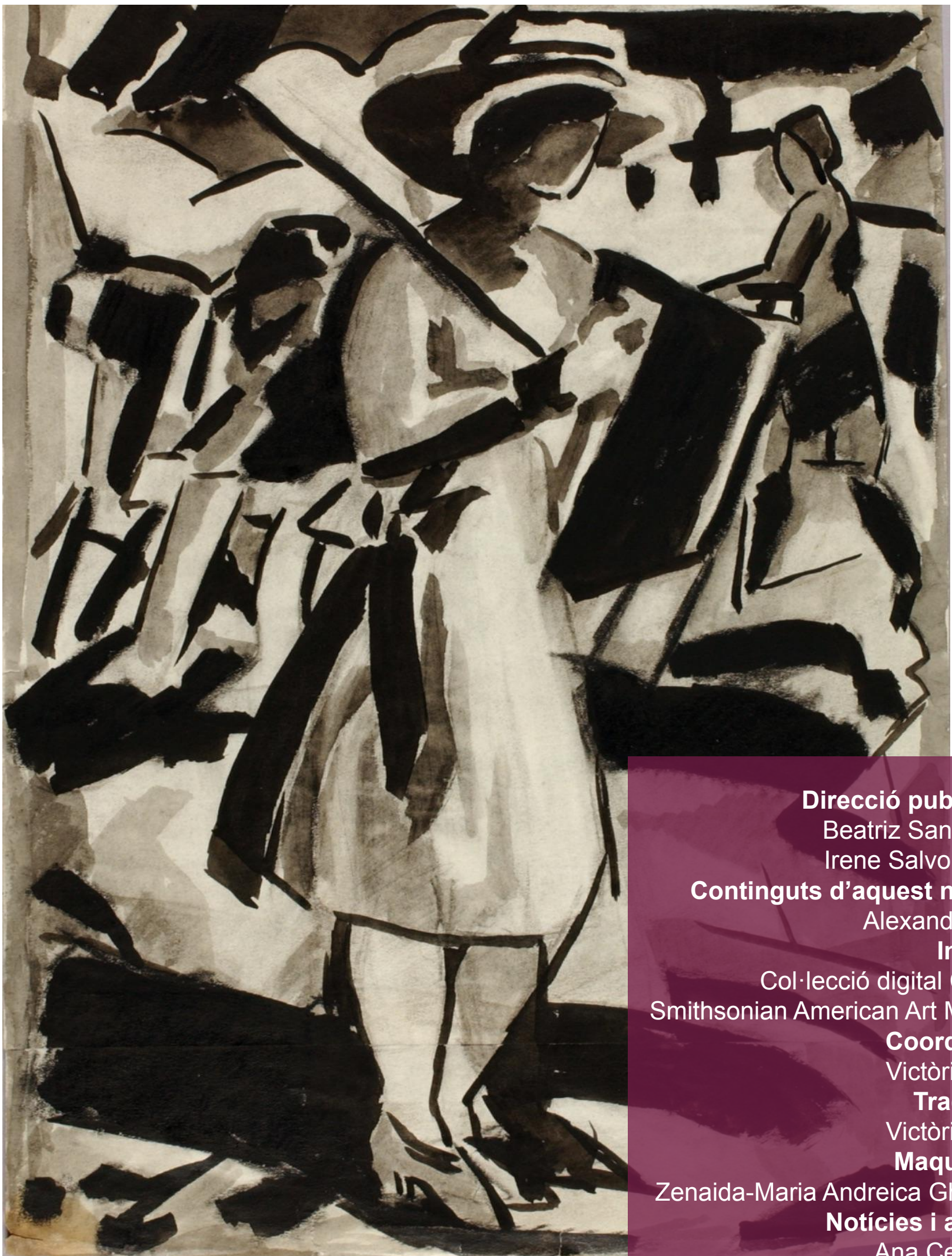

Per què algunes dones creuen la frontera entre França i Espanya per tal de ser mares?

Direcció publicació:

Beatriz San Román

Irene Salvo Agoglia

Continguts d'aquest número:

Alexandra Desy

Imatges:

Col·lecció digital CC0 del
Smithsonian American Art Museum

Coordinació:

Victòria Badia

Traducció:

Victòria Badia

Maquetació:

Zenaida-Maria Andreica Gheorghe

Notícies i agenda:

Ana Cerezuela

Suscripció i contacte:

gr.afin@uab.cat

ISSN: 2013-2956

Introducció

Quan vaig començar el meu recorregut, a penes es parlava de la reproducció assistida. Per això tampoc ho vaig comentar gaire amb el meu entorn, em sentia com si fos l'única. I encara menys es parlava de reproducció assistida a l'estranger...

(Aurélie, 40 anys)

Cada any, milions de persones creuen fronteres buscant teràpies o tractaments mèdics. Algunes ho fan perquè al seu país no troben els tractaments que necessiten; altres, perquè busquen millor qualitat, preus més assequibles o temps d'espera més curts. A vegades ho fan perquè volen mantenir la seva privacitat durant el tractament.

Segons l'Organització Mundial de la Salut (OMS), una de cada sis persones en el món experimenta problemes d'infertilitat en algun moment de la seva vida. No obstant això, no és fàcil saber quantes d'elles decideixen buscar ajuda mèdica en un altre país. A Espanya, un país amb una de les lleis de reproducció assistida més inclusives d'Europa, es recopilen estadístiques que ens permeten fer-nos una idea de la magnitud del fenomen: el 2022 es van realitzar més de 167.000 cicles de fecundació in vitro, dels quals gairebé 28.000 (el 16,5 %) van ser realitzats per persones procedents de l'estranger. Aquestes dades reflecteixen

alguna cosa més que el fet que la gent viatgi a la recerca d'un tractament de fertilitat: mostren també com cada vegada més persones recorren a la medicina per poder tenir fills i filles. De fet, a Espanya i segons dades de la Sociedad Española de Fertilidad, el 12 % dels naixements al 2023 es va produir després de tractaments de reproducció assistida.

Des del naixement de Louise Brown –la primera bebè concebuda per fecundació in vitro el 1978 al Regne Unit–, més de deu milions de nens i nenes han nascut gràcies a aquesta tècnica. Aquesta xifra posa en relleu el paper central que ocupa avui la biomedicina en els processos reproductius, en un context marcat pel descens de la fertilitat, el retard de la maternitat i la transformació dels models familiars.

Malgrat que la reproducció assistida es practica avui en un nombre creixent de països, no totes les persones poden accedir als seus tractaments amb la mateixa facilitat. Les diferències significatives en els criteris legals, les indicacions mèdiques, els límits d'edat, el reconeixement dels diferents models familiars o el tipus de cobertura sanitària fan que l'accés variï molt d'un país a un altre. Les diferents normes i condicions fan que algunes persones es vegin obligades a travessar fronteres per accedir a tractaments als quals no tindrien accés –o sols de manera molt limitada– al seu país de residència.

Aquest article se centra en un d'aquests viatges: el que fan moltes dones franceses que viatgen a Espanya per intentar concretar el seu projecte de maternitat. Per què travessen la frontera? Com es viu i es gestiona un tractament de reproducció assistida a cavall entre dos països?

L'anàlisi aquí presentada es basa en una recerca doctoral realitzada en el Departament d'Antropologia Social i Cultural de la Universitat Autònoma de Barcelona. L'estudi, basat en una metodologia qualitativa amb perspectiva etnogràfica, va combinar 48 entrevistes en profunditat i l'observació participant en una clínica privada de fertilitat de Barcelona, on acudeixen cada any un gran nombre de pacients internacionals a la recerca d'un tractament que els permeti fer realitat el seu projecte de maternitat.

Per què creuar la frontera per tal de reproduir-se?

I llavors el metge em va dir: 'No podem fer res més per vostè'.
(Eleanor, 42 anys)

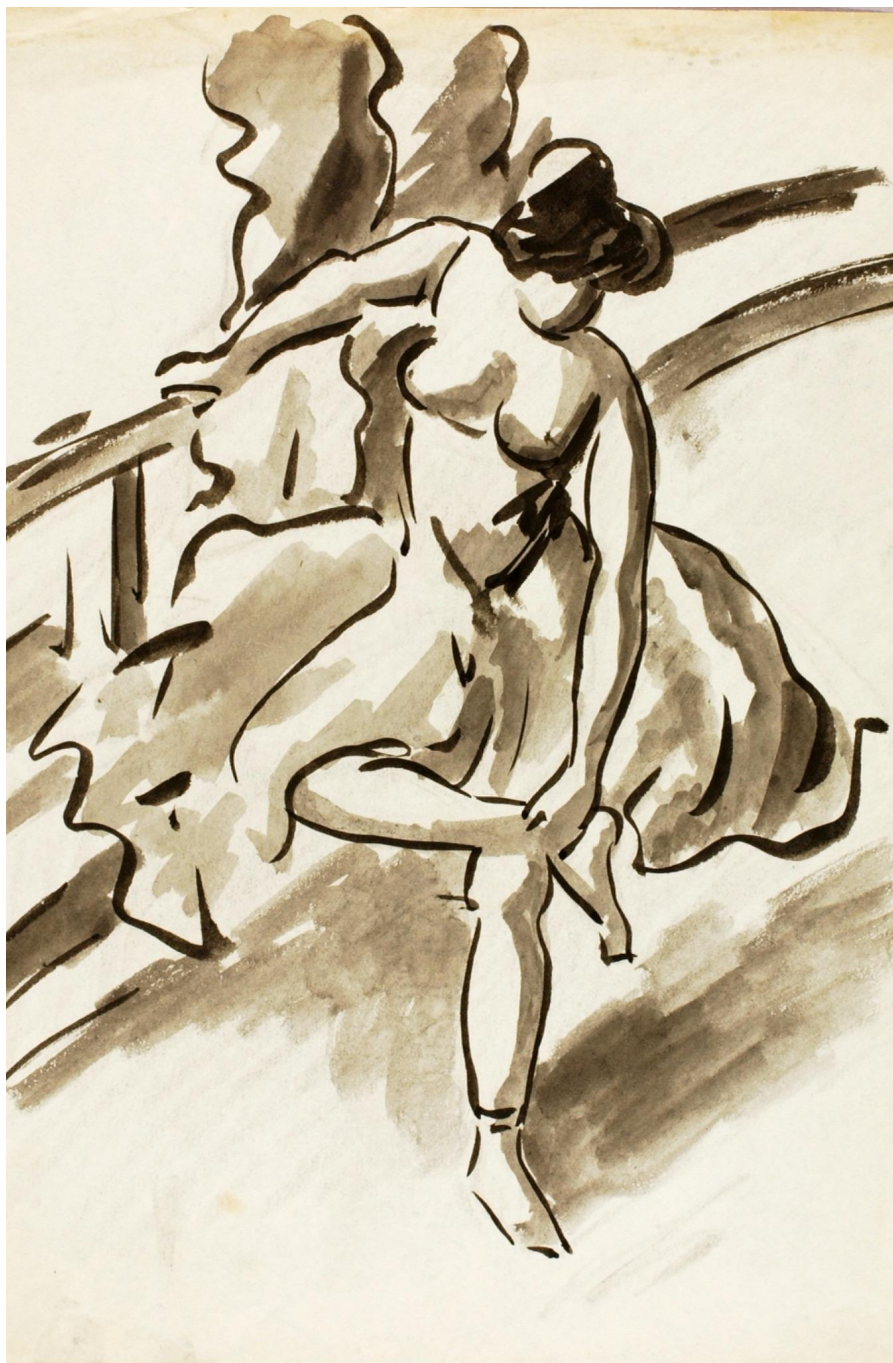
La infertilitat, ja sigui mèdica o social, és el punt de partida per moltes dones que decideixen viatjar a un altre país per accedir a tractaments de reproducció assistida. L'OMS la defineix com la impossibilitat d'aconseguir un embaràs després de dotze mesos o més de

relacions sexuals regulars sense protecció. Aquesta definició inclou des de problemes mèdics clarament identificats fins a causes d'infertilitat inexplicades, però no té en compte el que es coneix com a infertilitat social, que afecta persones sense parella del sexe oposat, com ocorre en el cas de les persones soles o parelles del mateix sexe.

La reproducció assistida representa una de les possibles respostes a la infertilitat. Abasta diferents tècniques

Standing Figure of a Woman, drawing. Carl Newman. Smithsonian Open Access. Llicència CC0. 1967.63.1

Standing Female Dancer, drawing. Carl Newman.
Smithsonian Open Access. Llicència CC0. 1967.63.27

com la inseminació artificial, la fecundació in vitro o la donació d'òvuls o espermatozoides. En uns casos, n'hi ha prou amb un tractament hormonal per aconseguir un embaràs; en uns altres, és necessari recórrer a procediments més llargs i complexos, que poden implicar intervencions mèdiques invasives.

A mesura que les tècniques de reproducció assistida s'han anat estenent per tot el món, cada vegada

més països han desenvolupat lleis i normatives per tal de regular qui pot accedir-hi, en quines condicions i amb quines limitacions. És a dir, aquestes normes defineixen qui pot accedir als tractaments, en quines condicions, en quins centres, amb quins drets i amb quines limitacions. Mentre alguns països han optat per enfocaments més liberals i/o inclusius, d'altres han establert regulacions més restrictives.

A França, les lleis sobre reproducció assistida van començar el 1994 amb la primera Llei de Bioètica. D'acord amb aquesta, només podien accedir a aquests tractaments les parelles heterosexuales amb un diagnòstic mèdic d'infertilitat. També establí un límit d'edat de 43 anys per a les dones. Aquest marc legal es basava en un model “terapèutic”, segons el qual la medicina només havia d'intervenir per compensar o tractar una patologia. Com a conseqüència, van quedar excloses dels tractaments les dones solteres, les parelles de dones i aquelles el projecte de maternitat de les quals es considerava “tardà”. Aquest model es va mantenir vigent –amb lleugeres modificacions– fins a la reforma de 2021, quan, després de llargs debats, França va obrir finalment l'accés als tractaments de reproducció assistida a “totes les dones”.

Així i tot, aquesta reforma no va eliminar totes les barreres. D'una banda, manté el límit d'edat de 43 anys per accedir als tractaments; de l'altra, com es va poder

comprovar en la recerca de la qual es nodreix aquest text, persisteixen resistències institucionals i mèdiques, especialment cap a les dones solteres. A més, existeixen altres obstacles importants que expliquen per què les dones franceses continuen viatjant cap a Espanya fins i tot després de la reforma: l'escassetat de gàmetes, els terminis d'espera especialment llargs –tant per accedir a una donació de gàmetes com per iniciar un tractament–, i un nombre limitat d'intents coberts pel sistema públic de salut (sis inseminacions artificials i quatre fecundacions in vitro).

Vam fer un intent i va ser negatiu. El juliol de 2018, ens va citar l'equip de fecundació in vitro i ens van dir que calia deixar-ho. [...] I llavors algú em va dir: 'Si més endavant voleu plantejar-vos altres països, podeu provar a Bèlgica o Espanya'.

(Anne, 37 anys)

La majoria de les dones entrevistades no es plantejaven des d'un principi acudir a un altre país. Moltes van començar el seu recorregut a França, però al no poder accedir als tractaments pels límits legals o, quan després de diversos intents fallits, els equips mèdics de referència van decidir que no podien realitzar-se nous cicles, es van veure obligades a buscar altres opcions. Com mostra el testimoniatge

Three Women, drawing. Carl Newman. *Smithsonian Open Access*. Llicència CC0. 1967.63.28

d'Anne, anar a l'estranger no era la seva idea inicial, sinó l'única sortida davant el rebuig o la falta d'opcions del seu país. En aquest context, Espanya s'ha convertit en un dels destins preferits per aquells qui viatgen buscant tractaments de fertilitat des d'altres països d'Europa. És geogràficament pròxima, no presenta grans barreres lingüístiques i la seva legislació és més oberta i inclusiva. Des de 1988, la llei permet que “totes” les dones puguin accedir a aquests tractaments a través de les clíniques privades (si poden assumir els costos econòmics), sense que importi el seu estat civil o l'orientació sexual. I, des de

2006, no existeix un límit legal d'edat per l'accés als tractaments.

Un altre aspecte clau és la gran disponibilitat d'òvuls, gràcies a un sistema de donació anònima en el qual es compensa econòmicament les donants. Aquest factor és fonamental per a moltes dones que, als seus països de residència, s'enfronten a l'escassetat i a llargues llistes d'espera, com ocorre en el cas de les pacients franceses, que constitueixen el grup més nombrós de dones estrangeres que acudeixen a Espanya per rebre aquests tractaments.

A causa dels elements anteriorment descrits, Espanya s'ha anat organitzant progressivament per respondre a aquesta demanda, des de principis dels anys 2000. Moltes clíniques privades espanyoles s'han preparat per atendre dones d'altres països, oferint serveis específics per a dones estrangeres, amb equips multilingües, consultes en línia i personal mèdic i administratiu especialitzat en atendre pacients internacionals.

La gestió d'un tractament de fertilitat en un altre país

Quan una dona viatja a un altre país per tal d'accedir a un tractament de reproducció assistida, això no significa que es traslladi o que passi llargues temporades fora. En el cas de les dones franceses que busquen tractament a Espanya, el que fan és desplaçar-se només en moments clau del procés: la

primera consulta, l'extracció d'òvuls per després fer la fecundació in vitro, la inseminació o la transferència embrionària, però duen a terme el seguiment des de França. El dia a dia dels tractaments –les proves prèvies, les receptes, els intercanvis amb la clínica i el seguiment mèdic– es desenvolupa íntegrament a distància. Això requereix una organització molt precisa, sovint assumida en solitari, entre dos sistemes sanitaris que no es comuniquen entre si excepte a través de les pròpies pacients. Lluny de ser fàcil i fluid, totes les participants esmenten l'esforç que implica gestionar així un tractament, tant a nivell emocional com de temps, energia i diners.

Quant al tractament a distància, m'agradaria dir que és horrible, perquè és una gestió diària. Diàriament hem de compaginar la feina personal i la reproducció assistida al mateix temps. Quan la feina és, com en el meu cas, amb l'ordinador, cal compaginar-ho tot, amb l'esperança que ningú se n'adoni. Perquè al mateix temps que rebem correus electrònics professionals, rebem correus electrònics de la clínica. Sovint cal respondre el més ràpid possible, en les hores següents. Per tant, la gestió del tractament a distància és una qüestió absolutament enorme, perquè requereix molt de temps. Cal tenir en compte que la base del

tractament a distància és que a Espanya ens diuen que prenguem un tractament, ens donen receptes espanyoles, però cal traduir-les al francès. I quan ens demanen que prenguem tal o tal altre medicament, que fem tal o tal altra prova, hem de buscar les adaptacions a França per poder organitzar-ho tot.

(Monique, 34 anys)

Com mostra el testimoni d'aquesta dona, dur a terme un tractament de reproducció assistida des d'un altre país

obliga les dones a assumir, a més del rol de pacients, altres funcions clau al llarg del procés. Encara que les instruccions mèdiques els les dona a distància la clínica espanyola, són elles les qui han de transmetre-les a les i els professionals del seu país, perquè les transformin en receptes locals i així poder comprar els medicaments i realitzar les proves necessàries:

En realitat, els metges francesos han de comprendre que són executors. Normalment, anem al metge i és ell qui ens recepta

Two Female Nudes, drawing. Carl Newman. *Smithsonian Open Access*. Llicència CC0. 1967.63.43

coses i decideix el que cal fer.
En aquest cas, la nostra
proposta és que anem al metge
i li diem que fem això, això i
això. És molt important trobar
metges que acceptin estar en
aquesta posició.

(Christine, 48 anys)

D'una banda, les participants assenyalen que pot resultar difícil trobar professionals disposats a actuar com a “executors” del tractament. Moltes d'elles van haver de consultar amb diversos especialistes i negociar abans de poder constituir un equip mèdic pròxim al seu domicili que acceptés seguir les instruccions de la clínica espanyola. D'altra banda, els seus relats mostren que es veuen obligades a assumir un paper central en la coordinació del seu propi tractament: actuen com a pont entre els dos equips mèdics, tradueixen documents, demanen cites mèdiques en tots dos països, s'administren elles mateixes els medicaments i transmeten les instruccions per a les proves mèdiques. Tot això requereix habilitats pràctiques, digitals, lingüístiques i organitzatives, a més d'una disponibilitat constant, que han de compaginar amb la seva activitat professional i altres responsabilitats personals. Aquest treball invisible –rars vegades reconegut com a tal– sol dur-se a terme en solitud i acaba suposant una espècie d'externalització de l'atenció

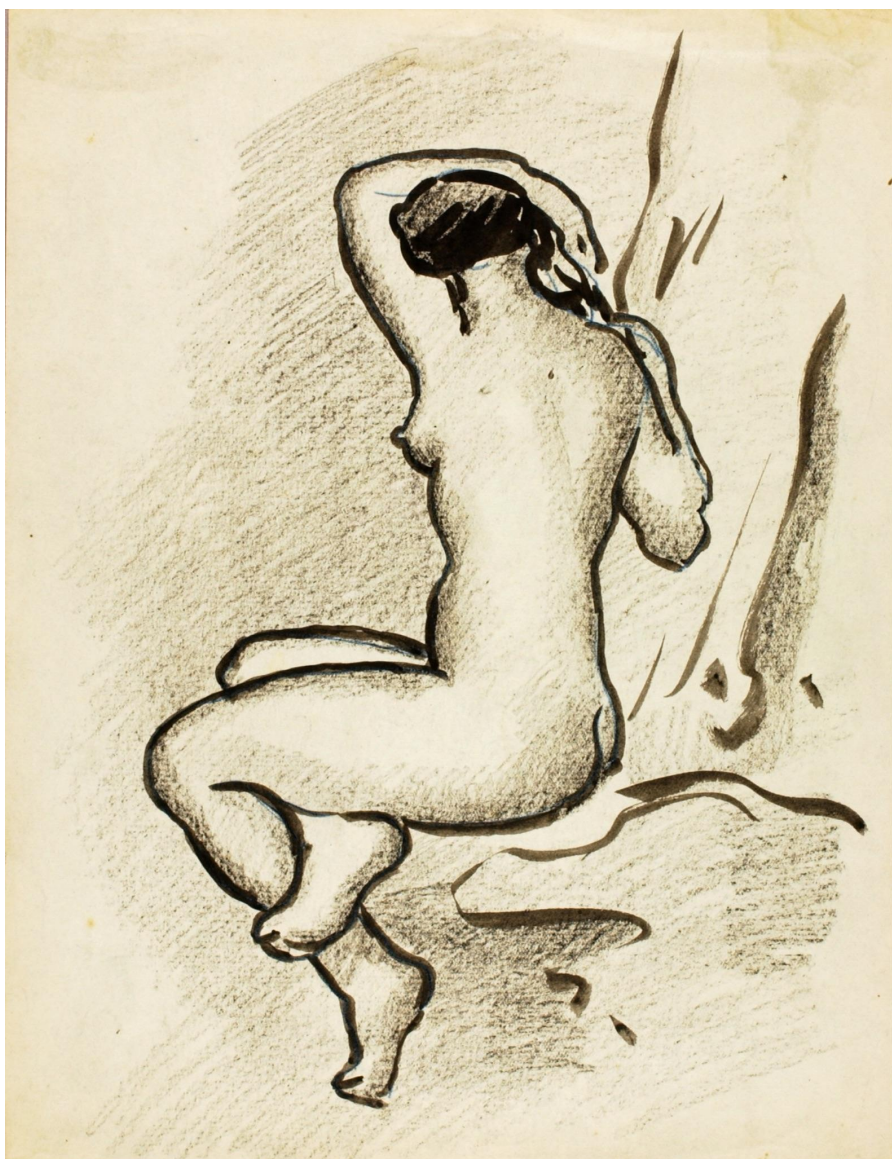
mèdica: ni el sistema espanyol ni el francès gestionen el tractament complet sinó que és la pròpia pacient qui es converteix en el nexa entre tots dos.

La majoria de les participants relaten l'esgotament que suposa haver de “fer-ho tot sola”: comprendre els procediments, saber quines preguntes fer, anticipar els passos, llegir i entendre els resultats mèdics, i “decidir ràpidament”: Has de bregar amb les injeccions, els efectes secundaris, el dolor, però també amb l'estrès, amb el fet de no saber si funcionarà. En realitat, ho portes tot tu.

(Cassandre, 42 anys)

Reclining Female Nude, drawing. Carl Newman.
Smithsonian Open Access. Llicència CC0. 1967.63.94

Female Nude, drawing. Carl Newman. *Smithsonian Open Access*. Llicència CC0. 1967.63.152

Solitud real i recolzament virtual

Fer un tractament de reproducció assistida a l'estranger també implica, per a moltes dones franceses, quedar al marge del sistema sanitari del seu país. En sortir del marc mèdic nacional, renuncien a una sèrie de serveis que estan disponibles per a les pacients ateses a França, com per exemple l'acompanyament psicològic ofert en els hospitals, les xerrades informatives, els grups de suport, o el contacte directe i continu amb l'equip mèdic davant dubtes o situacions d'urgència. A aquesta distància respecte de l'equip mèdic s'hi suma una distància social: sovint són

les úniques en el seu entorn immediat que estan visquent aquesta experiència. A més, no solen coincidir amb altres pacients en els passadissos o les sales d'espera de la clínica, ja que la major part del temps el procés transcorre des de casa seva.

De fet, quan vaig tenir l'avortament espontani va ser quan menys sola em vaig sentir. Aquí va ser quan vaig ser a l'hospital [de la seva ciutat] i vaig conèixer altres dones. Recordo que un dia estàvem assegudes amb Justine, parlant de tot i de res. Ella m'explicava com li anaven les coses en la seva relació, rèiem, em va fer tant de bé! Em vaig adonar de l'important que era.

(Léa, 44 anys)

En aquest context d'absències “reals”, moltes persones recorren als recursos disponibles en línia, de caràcter “virtual”, com fòrums o grups privats en xarxes socials. Les raons per unir-se a aquests espais són diverses. Algunes busquen informació pràctica –com triar una clínica i un/a metge/essa, quins són els terminis, els preus, els medicaments utilitzats, els efectes secundaris més freqüents o, fins i tot, els passos que cal donar per organitzar el procés– i aquest suport informatiu es converteix en una eina clau per decidir,

comparar i planificar.

Vaig trobar el nom del metge a Barcelona en un dels fòrums, encara que no està permès [en la majoria dels fòrums no està permès compartir noms de professionals o de clíniques, per tal d'evitar fer publicitat], però vaig aconseguir esbrinar-ho perquè a vegades hi ha dones que aconsegueixen publicar els noms, tenen una manera de codificar-los i així se n'obté la informació.

(Sara, 42 anys)

Aquests espais compleixen també una funció emocional molt important. Les participants comparteixen les seves pors, dubtes, esperances, resultats i, en molts casos, males notícies. En els moments més difícils –abans d'una extracció d'òvuls, durant l'espera per saber si el tractament ha funcionat i s'ha aconseguit l'embaràs, després d'una transferència d'embrions fallida, o quan sofreixen un avortament espontani–, aquestes comunitats virtuals ofereixen una forma de presència, d'acompanyament i comprensió que, per a algunes, resulta fonamental: “No ho hauria aconseguit sense elles [les dones amb les quals comparteix informació als fòrums]” (Fanny, 41 anys).

A més, aquestes xarxes ajuden a crear

un sentiment de pertinença entre dones que viuen una experiència similar, sovint al marge dels models tradicionals de família i maternitat. Els fòrums i les xarxes socials es converteixen així en espais on poden validar i normalitzar trajectòries reproductives encara poc visibles o estigmatitzades, com la maternitat en solitari o la maternitat considerada “tardana”.

D'aquesta manera, aquestes xarxes els permeten expressar-se, compartir i sentir-se compreses mantenint la privacitat o l'anonimat si així ho desitgen. Els intercanvis permeten construir formes de legitimació davant la falta de reconeixement institucional i social. Aquest reconeixement entre iguals juga un paper important en la forma en què les dones viuen i donen sentit a les seves pròpies experiències:

En el fòrum, vaig llegir missatges de dones en la mateixa situació i que es plantejaven les mateixes preguntes. Unes altres estaven més avançades en el procés i tornaven per compartir la seva experiència. Em va tranquil·litzar molt, em vaig sentir menys sola. No ens coneixem, però ens entenem.

(Anne, 37 anys)

Reflexions finals: Allò que la mobilitat reproductiva transfronterera revela

Els viatges de dones franceses a Espanya per tal d'accedir a tractaments de reproducció assistida són molt més que desplaçaments físics: són també viatges emocionals, mentals i culturals que exigeixen una important inversió personal, tant material com immaterial. Encara que a vegades se'n diu “turisme reproductiu”, estan lluny de ser viatges lleugers o recreatius. Es tracta d'experiències que solen estar marcades per formes d'exclusió o desigualtat en l'accés a l'atenció mèdica. Parlar de “turisme” en aquest context contribueix a invisibilitzar les dificultats reals que enfronten aquestes dones, incloent-hi la càrrega organitzativa d'un tractament des d'un altre país, l'esforç econòmic, i la solitud que moltes vegades travessen durant el procés.

“Oblidades per l'Estat” o “ciutadanes de segona classe” són expressions utilitzades per algunes d'elles que reflecteixen un sentiment profund d'exclusió, que ens conviden a preguntar-nos per què uns certs cossos i persones es consideren més aptes o legítims per ser mares que uns altres. Els relats d'aquestes dones franceses que han vingut a Espanya per intentar ser mares revelen un sistema més ampli que decideix, a vegades de manera implícita, qui pot i qui no pot accedir a la maternitat. No totes les dones estan en igualtat de condicions: l'edat, l'estat civil,

Seated Female Nude, drawing. Carl Newman.
Smithsonian Open Access. Llicència CC0. 1967.63.225

la salut, l'orientació sexual o la situació econòmica continuen sent filtres que poden limitar l'accés a la reproducció assistida en el seu propi país.

En aquest context, travessar la frontera no és només una estratègia per superar obstacles, sinó també un acte de resistència. Aquestes dones decideixen

“saltar les barreres” per portar endavant el seu projecte de maternitat, però ho fan assumint un cost que recau sovint gairebé exclusivament sobre elles, amb escàs o nul reconeixement institucional i amb molt poc suport social.

Female Nude, drawing. Carl Newman. *Smithsonian Open Access*. Llicència CC0. 1967.63.227

Agraïments

Aquest article es basa en la investigació desenvolupada en el marc de la meva tesi doctoral *Los viajes reproductivos transfronterizos de mujeres y parejas francesas en Barcelona*, realitzada, al seu torn, dins del marc d'una beca de Doctorat Industrial (2022 DI 00007), finançada per l'Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca de la Generalitat de Catalunya. Agraïixo a la professora Diana Marre (directora del Grup AFIN i de la tesi) la seva orientació i el seu acompanyament. La investigació també ha rebut finançament del Ministerio de Ciencia e Innovación d'Espanya a través del projecte de recerca *Repro-flujos en Europa, África del Norte y América Latina: la movilidad de personas y gametos en el contexto fragmentado de la regulación transnacional en adopción y reproducción asistida* (PID2020-112692RB-C21/AEI/10.13039/501100011033).

Sobre l'autora

Alexandra Desy

Doctora en Antropologia Social i Cultural per la Universitat Autònoma de Barcelona.

És llicenciada en Ciències Humanes, Antropologia i Etnologia per la Université Paris X Nanterre i Màster en Antropologia i Etnografia per la Universitat de Barcelona. Membre del Grup AFIN Barcelona (Universitat Autònoma de Barcelona) des de 2019, la seva recerca se centra en la salut reproductiva, la reproducció mèdicament assistida, els viatges reproductius transfronterers i les pèrdues gestacionals. Actualment, coordina des de AFIN el projecte de recerca *CardioMom: Cardiovascular risk assessment in young women after index pregnancy with and without placental complications* (PI22/00462) i el Subobjectiu 1 del Work Package 12 de la Xarxa RICORS-SAMID: *Spanish network in maternal, neonatal, child and developmental health research* (RD24/0013/0001). Ha realitzat diverses activitats de transferència de la recerca, entre les quals s'inclou la coordinació d'un servei d'acompanyament antropològic per a persones i professionals en recorreguts de reproducció mèdicament assistida.

Per llegir

Desy, Alexandra i Marre, Diana. (2024)

The Reproductive Journeys of French Women over 40 Seeking Assisted Reproductive Technology Treatments in Spain
Social Science & Medicine, 351

Aquest article científic, publicat en anglès, examina els recorreguts reproductius transfronterers de dones franceses majors de 40 anys que viatgen a clíniques espanyoles per rebre tractaments de fertilitat. A través d'un enfocament qualitatiu, s'analitzen els motius d'aquesta mobilitat i les tensions vinculades a l'accés, l'edat, les normes socials i les normatives nacionals.

Inhorn, Marcia C. (2015)

Cosmopolitan Conceptions: IVF Sojourns in Global Dubai
Duke University Press

L'antropòloga Marcia Inhorn, en aquest llibre -disponible únicament en anglès- analitza els viatges internacionals que realitzen diverses persones per accedir a tractaments de fertilitat. A partir d'una recerca realitzada en diferents països, ofereix una mirada científica sobre les desigualtats, els desitjos reproductius i les dinàmiques globals que travessen la reproducció assistida, amb una exposició clara que en permet la lectura, també, a persones no expertes en el tema.

Zapata, Isabel. (2021)

In Vitro
Almadía

Un assaig compost de textos curts, en els quals l'autora reflexiona entorn de la pròpia experiència en el seu recorregut de reproducció mèdicament assistida. Mitjançant fragments personals, s'aborden les implicacions físiques, emocionals i socials d'aquests processos, així com les preguntes que emergeixen entorn del desig, el temps i la maternitat.

Per llegir

Boggs, Belle. (2016)

El arte de no desesperar cuando no estás esperando

Seix Barral

A partir del seu recorregut personal amb la infertilitat, Belle Boggs desplega una àmplia reflexió sobre les diferents maneres d'accedir a la maternitat en contextos contemporanis. El llibre entrellaça experiències pròpies i alienes, fent referència als aspectes socioculturals i mèdics d'aquests recorreguts, i obrint una conversa entorn del desig i els múltiples camins de la reproducció.

Per veure

Fogelman, Dan et al. (2016)

***This Is Us* [Sèrie de TV]**

Estats Units, 60 min

Aquesta sèrie de ficció de sis temporades explora les trajectòries vitals d'una família al llarg de diverses dècades, combinant passat i present. En la tercera temporada, s'aprofundeix en el recorregut d'infertilitat de Kate i Toby, mostrant com aquest procés afecta el seu vincle de parella, les seves expectatives de futur i les seves decisions reproductives.

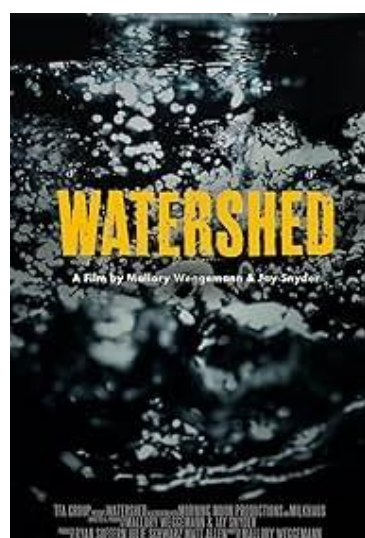

Taylor, Ben. (2024)

Joy

Regne Unit, 113 min

Una pel·lícula britànica que narra la història de l'equip científic que va aconseguir el primer naixement per fecundació in vitro en 1978. A través de la mirada de Jean Purdy, infermera i embrióloga, es mostra el treball realitzat juntament amb el científic Robert Edwards i el cirurgià Patrick Steptoe, enfrontant resistències institucionals i socials per desenvolupar aquesta tècnica reproductiva.

Weggemann, Mallory i Snyder, Jay. (2024)

***Watershed* [Documental]**

Estats Units, 102 min

Aquest documental segueix el recorregut de l'atleta paralímpica Mallory Weggemann i la seva parella Jay Snyder en el seu recorregut reproductiu. La història visibilitza la infertilitat masculina i mostra com enfronten els obstacles que sorgeixen en iniciar un tractament de fecundació in vitro, posant en qüestió diferents idees sobre gènere, discapacitat i reproducció.

Per escoltar

Colavolpe Severi, Giulia i Desy, Alexandra. (2025) **Pòdcast *Conversaciones Afines – Sèrie Movilidades Reproductivas: Voces del Proyecto ReproMob*** **Espanya, 8 episodis**

Sèrie de pòdcast que se centra en els resultats del projecte de recerca ReproMob. Amb la participació d'investigadores del projecte i especialistes de diversos camps, s'explora la temàtica de les mobilitats reproductives, reflexionant sobre la interconnexió entre la governança reproductiva, les fronteres i la (in)mobilitat, rastrejant com aquestes (re)produeixen estratificacions i desigualtats reproductives.

Molas, Anna. (2023) **Pòdcast *Conversaciones Afines – Sèrie Cuerpos, óvulos y mercados* – Episodi 2: *Viajes reproductivos transfronterizos de Francia a España: en búsqueda de óvulos*** **Espanya, 57 min**

Aquest episodi tracta sobre les mobilitats reproductives de dones i parelles franceses que viatgen a Espanya per accedir a tractaments de fertilitat amb donació d'òvuls, que representen una gran part dels més de 18.000 pacients estrangers que atén Espanya anualment en reproducció assistida.

Més recursos

AFIN-INARI

Servei d'Acompanyament, Espanya

AFIN-INARI es el Servei d'Acompanyament Antropològic proposat des del Grup de Recerca AFIN. Centrat en la salut social, aquest acompanyament personalitzat i individualitzat es realitza de la mà d'antropòlogues especialitzades en els recorreguts reproductius. Les consultes estan pensades com un espai segur en el qual les persones reben un suport empàtic i inclusiu, així com informació i orientació.

Notícies

AFIN

Un cicle per reflexionar sobre els diferents dols al llarg de la vida

El passat 7 de maig va tenir lloc la primera trobada del nou cicle del Palau Macaya: “Los duelos que ayudan a vivir (mejor)”, coorganitzat per la Fundació “la Caixa” i AFIN Barcelona, amb la direcció científica de la Prof. Diana Marre.

El cicle —gratuït i obert a la comunitat— proposa una reflexió sobre com, al llarg de la vida, tots els éssers humans travessem etapes i transicions vitals que impliquen comiats —de situacions, condicions, desitjos o expectatives— i la necessitat d’acollir noves experiències. Reconèixer i afrontar aquests dols permet viure de manera més conscient i plena.

En aquesta primera sessió, “Los duelos en los inicios de la vida. Su importancia en el resto de la vida”, es van abordar els dols en les transicions de la infància, considerant tant les experiències infantils com les de les persones cuidadores. Hi van participar: el psicòleg i psicoanalista José Ramón Ubieto; la pediatra Anna Habimana Jordana, de l’Hospital Sant Joan de Déu de Barcelona, i l’antropòloga Carolina

Remorini, investigadora del Grup AFIN i d’INARI Global Social Action SL.

La segona sessió del cicle, titulada “Los duelos que ayudan a vivir (mejor) durante la madurez. Cómo afrontar la menopausia, la andropausia o la jubilación”, va tenir lloc el passat 4 de juny, amb la participació de la Dra. María Fernanda Peraza Godoy, uròloga i especialista en medicina sexual i reproductiva; la Dra. Elisa Llurba Olivé, cap del Servei de Ginecologia de l’Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, i el Dr. Josep Vilajoana Celaya, psicòleg expert en dol.

Van ser trobades inspiradores que van possibilitar el diàleg i la creació de ponts entre disciplines, així com l’intercanvi amb el públic, fomentant reflexions que recullen les inquietuds i interessos de la ciutadania.

Més informació en [aquest enllaç](#).

Diana Marre participa als Diàlegs d'Investigació del Instituto de Ciencias de la Salud (UNAJ)

El passat 15 de maig, Diana Marre, directora del Grup i Centre AFIN, va participar als “Diálogos de Investigación” del Instituto de Ciencias de la Salud de la Universidad Nacional Arturo Jauretche. Com a ponent en el conversatori “La investigación interdisciplinaria entre salud y ciencias sociales”, va presentar els projectes d’AFIN sobre salut reproductiva davant un auditori integrat majoritàriament per docents i estudiants de les carreres de l’àmbit de la salut.

L’esdeveniment va tenir lloc a la Universidad Nacional Arturo Jauretche, una universitat del conurbà de la ciutat

de Buenos Aires, amb més de 30.000 estudiants i una destacada inserció territorial, tant en l’àmbit acadèmic com en la seva tasca de vinculació, relació i serveis a la comunitat.

Participació de Diana Marre a la III Jornada EntreDones

El passat 5 d’abril, Diana Marre, catedràtica d’antropologia social i directora del Grup i Centre AFIN de la Universitat Autònoma de Barcelona, va participar com a ponent en la **Tercera jornada participativa EntreDones sobre la salut de la dona**, celebrada al Recinte Modernista de l’Hospital de Sant Pau. Va compartir taula al col·loqui sobre “Pèrdues reproductives” amb les ginecòlogues Cristina Trilla i Beatriz

Álvaro, la psicòloga Mireia Forner, i Carmen Schmidt, qui va intervenir des de la seva experiència personal. En aquesta tercera edició, igual que les dues anteriors, es va reunir una gran quantitat de persones al voltant d'un **ampli programa**, que va incloure col·loquis sobre cardiologia i neurologia, ginecologia i *Entre Nenes*, tallers sobre cinc grans àrees, diverses activitats a l'aire lliure i un mercat solidari.

Celebració a Buenos Aires de la Jornada “Movilidades, reproducción e identidades: reflexiones y resultados del proyecto *ReproMob*”

El passat 22 de maig es va celebrar a la Fundació Pablo Cassará de la ciutat de Buenos Aires la jornada “Movilidades, reproducción e identidades: reflexiones y resultados del proyecto *ReproMob* (2021-2025)”. Amb la participació de membres del

projecte d'Argentina, Espanya i Regne Unit, que van presentar els principals resultats, i de col·legues argentins/es que van oferir comentaris i reflexions, la jornada va marcar l'inici del període de tancament d'aquest projecte coordinat de quatre anys de durada.

El tancament va culminar amb la **IV Conferència Internacional ReproMob**, que es va celebrar del 10 al 12 de juny a la Universitat de Barcelona i a la Universitat Autònoma de Barcelona, seus dels subprojectes 2 i 1, respectivament. *ReproMob* ha reunit més de 30 investigadores i investigadors de diversos països europeus i d'Amèrica Llatina entorn de l'estudi de les mobilitats reproductives i no reproductives, originades en les dificultats i barreres que afronten tant les persones que

desitgen ser mares o pares com les que no ho desitgen, mobilitzant-se físicament, mentalment i emocionalment.

Llançament de la nova sèrie del pòdcast *Conversaciones AFINes*: (Re)imaginando la adopción

A partir del dilluns 26 d'abril i durant els mesos de maig i juny, s'han publicat vuit episodis de la nova sèrie del pòdcast *Conversaciones AFINes*, titulada “(Re)imaginando la adopción”, conduïda per la investigadora del Grup AFIN, Irene Salvo Agoglia.

Aquesta sèrie està dedicada a compartir troballes, preguntes i reflexions derivades de la recerca, la pràctica professional i les experiències viscudes en el camp dels estudis interdisciplinaris sobre parentiu, infància i adopció.

Des d'un enfocament de ciència oberta i ciutadana, aquesta sèrie busca reforçar la coproducció de coneixement i la seva transferència a diverses audiències interessades, dialogant amb investigadors/es, professionals i persones expertes vinculades a l'àmbit adoptatiu.

Els episodis estan disponibles a les plataformes **Ivoox** i **Spotify** del pòdcast *Conversaciones AFINes*.

CONVERSACIONES afines
Serie 5 - (Re) imaginando la adopción
(Conduce: Irene Salvo Agoglia)

- Episodio 1**
Los silencios de la adopción en España: 15 años después
Diana Marre (Grupo AFIN, Universitat Autònoma de Barcelona).
- Episodio 2**
Volver a los orígenes: investigación y experiencia vivida en la adopción
Chandra Kala Clemente-Martínez (APACAT, Cataluña)
- Episodio 3**
De las "madres abandonantes" a las familias "incompetentes"
Claudia Fonseca (Rede Anthera, Brasil)
- Episodio 4**
De padre adoptado a activista: el asosiacionismo como recurso
Anton Mouriz (CORA, España)
- Episodio 5**
(De)construyendo la adopción: un camino hacia la integración, la pertenencia y la resiliencia
Lucía Rabadán (CORA Joven, España)
- Episodio 6**
El derecho a la identidad en las relaciones familiares: lecciones, avances y desafíos desde una perspectiva comparada
Christina Baglietho (CHIP)
- Episodio 7**
El lenguaje nunca es neutral: las palabras que usamos en la adopción
Beatriz San Román (Grupo AFIN, Universitat Autònoma de Barcelona)
- Episodio 8**
"Nunca es demasiado tarde": Desafíos y posibilidades en la adopción de adolescentes
Fabiana Isa (Universidad de Buenos Aires, Argentina)

Logos: Ivoox, Spotify, AGAUR, Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca, AFIN BARCELONA, UAB Universitat Autònoma de Barcelona.

Dia Mundial de la Preeclàmpsia: contribucions del Grup AFIN a la recerca en salut materna

El passat 22 de maig es va commemorar el Dia Mundial de la Preeclàmpsia, una data destinada a sensibilitzar la població sobre aquesta greu complicació de l'embaràs que afecta entre un 5 i un 8 % dels embarassos arreu del món. El Grup AFIN, com a part de la xarxa RICORS-SAMID de centres de recerca en salut maternoinfantil de l'Estat espanyol, sota el títol *Primary care interventions to prevent maternal and child chronic diseases of perinatal and*

developmental origin (RD21/0012/0018, Ministerio de Ciencia e Innovación), es va sumar a les activitats celebrades en el marc de la Xarxa.

Des del WP12, liderat per la Prof. Diana Marre (*Promoting a personalised and family-centred maternal and infant primary healthcare: improving shared decision-making, gender and ethnic-sensitive approaches and digital tools*), el Grup AFIN Barcelona (UAB) aporta una mirada amb perspectiva sociocultural a l'estudi de l'embaràs i el part, amb especial atenció a les situacions de risc com la preeclàmpsia i les malalties cardiovasculars que se'n deriven. A través d'un treball de camp amb enfocament etnogràfic, mitjançant entrevistes i observació participant, un equip d'antropòlogues estudia les experiències de les pacients amb preeclàmpsia i dels professionals que les acompanyen (2022-2023, Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, Barcelona; 2023, HCU Virgen de la Arrixaca, Múrcia). Aquest enfocament permet generar coneixement aplicable a la millora de l'atenció, així com al disseny

d'eines sensibles al context sociocultural de les pacients.

A la [infografia descarregable](#), compartim alguns dels productes i presentacions resultants d'aquest treball.

Presentació d'Irene Salvo Agoglia a les XII Jornades d'Acció Socioeducativa de la Universitat de Barcelona

El passat 30 d'abril, Irene Salvo Agoglia, investigadora principal del projecte *AdopARTE* i Marie Skłodowska-Curie Fellow a AFIN Barcelona (Universitat Autònoma de Barcelona), va ser convidada a participar a la jornada titulada "Adopción: claves para el acompañamiento socioeducativo", organitzada per l'equip docent de l'assignatura Acció Socioeducativa en situacions d'Inclusió i Exclusió Social, del Grau en Educació Social de la Universitat de Barcelona.

La jornada va formar part de la XII edició de les Jornades en matèria d'acció socioeducativa per a la inclusió social, amb el suport d'ajuts de la Facultat

d'Educació. L'esdeveniment es va estructurar en dues taules rodones i va reunir tres veus expertes vinculades a l'àmbit de l'adopció des de l'experiència viscuda, la recerca i la intervenció: Laia Muñoz, persona adoptada i autora del blog *Adopció i Orígens*; Irene Salvo Agoglia, investigadora especialitzada en metodologies participatives amb persones adoptades, i Javier García Martínez, psicòleg, educador social i mediador familiar, expert en adopció i acolliment familiar.

La jornada va ser un espai de reflexió sobre identitat, orígens, vincles i el rol de l'educació social en els processos adoptius, amb una especial atenció a les veus de les persones adoptades i als enfocaments participatius i comunitaris.

El projecte *AdopARTE* viatja per Espanya: entrevistes, tallers i xerrades a València, Madrid i Santander

Durant els mesos de març, abril i maig d'aquesta any, Irene Salvo Agoglia,

investigadora principal del projecte *AdopARTE* i Marie Skłodowska-Curie Fellow al Grup AFIN de la Universitat Autònoma de Barcelona, ha recorregut diverses ciutats de l'Estat espanyol desenvolupant activitats de recerca, formació i creació col·lectiva a l'entorn de l'adopció.

A València, el dissabte 21 de març, es va dur a terme el taller *AdopARTE* "Collageando la vida y la identidad", amb la col·laboració de CORA Jove.

A Madrid, el primer cap de setmana d'abril, es van realitzar dues sessions del nou taller de vídeo participatiu *Mi historia en la pantalla*, cocreat i facilitat per Jennifer de la Rosa, experta audiovisual i persona adoptada. En aquest espai, persones adoptades van compartir vivències i van explorar formes artístiques de narrar les seves identitats.

A Santander, amb el suport de les associacions AFAMUNDI i AFAMUNDI Jove, es va realitzar un treball de camp entre els dies 14 i 18 de maig, que va

incloure entrevistes a famílies adoptives, la xerrada oberta “(Re)pensando la identidad en la adopción: historización, búsqueda y contactos” i un taller AdopARTE adreçat a adolescents adoptats/ades. Va ser un espai d’escolta, reflexió i creació col·lectiva al voltant de la identitat, les trajectòries adoptives i les múltiples formes de construir sentit, memòria i pertinença.

Aquestes activitats formen part de la col·laboració entre *AdopARTE* i les associacions de famílies d’acollida i adopció que integren CORA i la seva secció CORA Jove. Durant els pròxims mesos hi ha previstes noves accions a Valladolid, Pamplona, Granada i Bilbao.

AGENDA

AFIN

Save the date: Jornada pública “Hijas de la emergencia climática”

El Grup AFIN Barcelona convida a participar en la jornada pública “Hijas de la emergencia climática: reconstruir futuros, repensar la maternidad, habitar Barcelona”, que tindrà lloc el dia 20 de novembre de 2025, de 10 a 18 h, a l'espai Ca l'Alier, a la ciutat de Barcelona.

Aquesta jornada és el resultat del projecte de recerca interdisciplinari *Viure l'embaràs a Barcelona: dones i persones gestants davant l'emergència climàtica*, que desenvolupa AFIN amb el finançament de l'Ajuntament de Barcelona, a través de la Convocatòria de subvencions per al desenvolupament de projectes en el marc del Pla d'Acció per l'Emergència Climàtica de la ciutat de Barcelona. El projecte compta amb la col·laboració de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, l'Hospital Sant Joan de Déu i l'Hospital del Mar.

La jornada de cloenda té com a objectiu presentar els resultats de la recerca, que aborda les experiències

d'embaràs, lactància i criança de dones i persones gestants que viuen a Barcelona, en relació amb els efectes del canvi climàtic i la contaminació, des de diverses perspectives: sociocultural, mèdica, ambiental, urbana i arquitectònica.

Properament compartirem més informació i el programa detallat de l'esdeveniment a la [nostra pàgina web institucional](#).

Save the date: Una nova oportunitat per visibilitzar les pèrdues de l'embaràs del primer trimestre

AFIN Barcelona us convida a la segona edició de la jornada pública “Pérdidas gestacionales tempranas: derribando

JORNADA PÚBLICA

**Hijas de la emergencia climática:
Reconstruir futuros, repensar la maternidad, habitar Barcelona**

20 DE NOVIEMBRE DE 2025
Ca l'Alier, Barcelona

Logos of participating organizations: AFIN BARCELONA, UAB, Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca, Ajuntament de Barcelona, SJD Sant Joan de Déu Barcelona - Hospital, HOSPITAL DE LA SANTA CREU I SANT PAU, Hospital del Mar, and SAMID.

tabúes, creando puentes, sumando voces”.

Aquesta segona jornada tindrà lloc el dijous 23 d'octubre de 2025, de 10 a 18 h, al Palau Macaya (Passeig de Sant Joan, 108, Barcelona), amb el suport de l'Institut de les Dones, el Ministerio de Igualdad i la Fundació “la Caixa”.

Igual que en l'anterior edició, es fomentaran espais de diàleg i intercanvi interdisciplinari i intersectorial. Es compartiran els resultats del projecte en format de taules rodones, ponències convidades, exposicions i materials audiovisuals. L'activitat serà gratuïta i oberta a la comunitat, professionals de la salut i de l'educació, investigadors, gestors i autoritats sanitàries.

Ben aviat compartirem més informació sobre la inscripció i el programa d'activitats a [la nostra web](#) i a les nostres xarxes socials.

Call for papers per al III Congrés Internacional SexAFIN: Perspectives de gènere sobre sexualitat i mitjans digitals

El Grup AFIN obre la convocatòria per al III Congrés Internacional SexAFIN: “Perspectives de gènere sobre sexualitat i mitjans digitals”, que se celebrarà en format en línia del 5 al 7 de novembre de 2025, a través de la plataforma Zoom.

La trobada pretén reunir investigadores, professionals i estudiants de diverses disciplines per reflexionar sobre com infants, adolescents i joves viuen i negocien les seves experiències sexuals en entorns digitals. Davant dels discursos centrats en el risc, el congrés proposa un enfocament que reconegui l'agència de les infàncies i les joventuts en la construcció de les seves pròpies narratives, sabers i pràctiques.

Durant tres dies es presentaran comunicacions, taules rodones i conferències magistrals que abordaran temes com l'accés a la pornografia, l'intercanvi d'imatges íntimes, les xarxes socials, l'educació sexual digital, la regulació moral i tecnològica dels cossos, el consentiment en línia i les

noves formes de plaer, diseg i afectivitat a les plataformes digitals. El congrés comptarà amb la participació de *keynote speakers* com la Dra. Deevia Bhana, la Dra. Jessica Ringrose, la Dra. Sanna Spišák i la Dra. Kath Albury.

La inscripció serà gratuïta i estarà oberta del 30 de setembre al 15 d'octubre de 2025. Les propostes de participació (comunicacions individuals o taules col·lectives) s'hauran d'enviar a través de la pàgina web oficial del congrés abans del 15 de setembre. Les persones seleccionades rebran la notificació d'acceptació abans del 30 de setembre.

El congrés comptarà amb traducció simultània en castellà, català i anglès, i amb la participació de ponents internacionals de referència en estudis de gènere, sexualitat i tecnologia. Totes les sessions seran enregistrades i estaran disponibles al canal de YouTube del Grup AFIN.

Aquest esdeveniment forma part del projecte de divulgació científica *Sexualidad y entornos digitales: una aproximación desde la perspectiva de género*, finançat per l'Institut de les Dones del Ministerio de Igualdad espanyol.

Més informació, programa i formulari d'enviament de propostes en aquest [enllaç](#).

